

नेपाल राजपत्र

नेपाल सरकारद्वारा प्रकाशित

खण्ड ७६) काठमाडौं, वैशाख २० गते, २०८३ साल (अतिरिक्ताङ्क ९

भाग २

नेपाल सरकार

कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय

नेपालको संविधानको धारा ११४ को उपधारा (१) बमोजिम मन्त्रपरिषद्को सिफारिसमा राष्ट्रपतिबाट जारी भएको तल लेखिए बमोजिमको अध्यादेश सर्वसाधारणको जानकारीको लागि प्रकाशन गरिएको छ।

संवत् २०८३ सालको अध्यादेश नं. ०७

केही नेपाल ऐनलाई संशोधन गर्न बनेको अध्यादेश

प्रस्तावना : केही नेपाल ऐनलाई तत्काल संशोधन गर्न वाञ्छनीय भएको र हाल सङ्घीय संसद्को अधिवेशन नभएकोले,

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

नेपालको संविधानको धारा ११४ को उपधारा (१) बमोजिम मन्त्रपरिषद्को सिफारिसमा राष्ट्रपतिबाट यो अध्यादेश जारी भएको छ।

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ** : (१) यस अध्यादेशको नाम “केही नेपाल ऐनलाई संशोधन गर्ने अध्यादेश, २०८३” रहेको छ।

(२) यो अध्यादेश तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ।

२. **कर्मचारी सञ्चय कोष ऐन, २०१९ मा संशोधन** : कर्मचारी सञ्चय कोष ऐन, २०१९ को दफा १९ को खण्ड (ज) पछि देहायको खण्ड (ज१) थपिएको छ :-

“(ज१) धितोपत्र बोर्डबाट स्वीकृति प्राप्त म्युचुअल फण्ड, प्राइभेट इक्विटी फण्ड र भेन्चर क्यापिटल फण्डका धितोपत्र इकाइमा लगानी गर्ने,”

३. **जग्गा (नाप जाँच) ऐन, २०१९ मा संशोधन** : जग्गा (नाप जाँच) ऐन, २०१९ को ठाउँ ठाउँमा रहेका “मालपोत कार्यालय” भन्ने शब्दहरूको सट्टा “भूमि प्रशासन कार्यालय” भन्ने शब्दहरू राखी रूपान्तर गरिएको छ।

४. **भूमि सम्बन्धी ऐन, २०२१ मा संशोधन** : भूमि सम्बन्धी ऐन, २०२१ को,-

(१) दफा ५२क. को उपदफा (३) र (४) झिकिएका छन्।

(२) दफा ५२ख. को,-

(क) उपदफा (४) पछि देहायको उपदफा (४क) थपिएको छ:-

“(४क) उपदफा (४) मा उल्लिखित जग्गामा वा नदी किनार, ताल तलैयाको

१८. वन ऐन, २०७६ मा संशोधन: वन ऐन, २०७६ को,-

(१) दफा ३ को उपदफा (२) मा देहायको प्रतिबन्धात्मक वाक्यांश थपिएको छ:-

“तर अभिलेखमा वन, वन क्षेत्र वा बुट्यान क्षेत्र जनिएको तर फिल्डमा वन नभएको जग्गामध्ये संवत् २०६६ साल माघ २८ गते अगावैदेखि आवाद कमोतमा रहेको जग्गामात्र यकिन गरी एकपटकका लागि पुनः नक्साङ्कन गरी वन क्षेत्रबाट छुट्याई नेपाल सरकारको नाममा कायम गरी अघावधिक गर्न बाधा पर्ने छैन । यसरी पुनः नक्साङ्कन गर्दा अभिलेखमा वन, वन क्षेत्र वा बुट्यान क्षेत्र जनिएको जग्गामा वन नभई खाली वा बुट्यान रहेछ वा वन्यजन्तुको संरक्षण वा व्यवस्थापनका दृष्टिले महत्वपूर्ण क्षेत्र रहेछ भने पनि सो जग्गा वन क्षेत्रमा नै कायम गर्नु पर्नेछ।”

(२) दफा ११ को उपदफा (४) पछि देहायका उपदफा (५), (६), (७), (८) र (९) थपिएका छन् :-

“(५) विभागले प्रदेश मन्त्रालयसँगको समन्वयमा दिगो वन व्यवस्थापनको सिद्धान्तका आधारमा वन सम्बर्द्धन प्रणाली लागू गर्ने वनको क्षेत्रफल, वन पैदावारको उत्पादन, बिक्रीवितरण र अतिक्रमण नियन्त्रणको राष्ट्रिय लक्ष्य निर्धारण गरी डिभिजनल वन अधिकृतलाई वार्षिक लक्ष्य तोक्नु पर्नेछ ।

(६) उपदफा (५) बमोजिम तोकिएको लक्ष्य पूरा गर्नु डिभिजनल वन अधिकृतको दायित्व हुनेछ ।

(७) वनको संरक्षणमा लापरवाही तथा बदनियत राखी काम कारबाही गर्ने डिभिजनल वन अधिकृतलाई विभागीय कारबाहीका लागि विभागको सिफारिसमा मन्त्रालयले प्रचलित कानून अनुसार कारबाही गर्न सम्बन्धित निकायमा सिफारिस गर्न सक्नेछ ।

(८) वन विभागले वार्षिक रूपमा राष्ट्रिय वनको दिगो वन व्यवस्थापन मापदण्ड अनुसार व्यवस्थापन गरेको प्राविधिक अडिट गरी वार्षिक रूपमा प्रतिवेदन प्रकाशन गर्नु पर्नेछ ।

(९) उपदफा (८) बमोजिमको अडिट प्रतिवेदन अनुसारका सुझाव पालना गर्नु डिभिजनल वन अधिकृतको दायित्व हुनेछ ।”

(३) दफा २८ को उपदफा (१) मा रहेका “डिभिजनल वन अधिकृतले” भन्ने शब्दहरूको सट्टा “नेपाल सरकारले” भन्ने शब्दहरू थपिएका छन्।

(४) दफा ३० को-

(क) उपदफा (१) मा रहेका “डिभिजनल वन अधिकृतले त्यस्तो धार्मिक वन फिर्ता लिन सक्नेछ” भन्ने शब्दहरूको सट्टा “डिभिजनल वन अधिकृतले त्यस्तो धार्मिक वन फिर्ता लिन नेपाल सरकारको निर्णयका लागि सिफारिस गर्न सक्नेछ” भन्ने शब्दहरू राखिएका छन्।

(ख) उपदफा (२) र (३) झिकिएका छन्।

(५) दफा ४२ को सट्टा देहायको दफा ४२ राखिएको छ:-

“४२. **वन क्षेत्रको प्रयोग** : (१) यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि राष्ट्रिय प्राथमिकता प्राप्त आयोजना, लगानी बोर्डबाट लगानी स्वीकृत भएको योजना, राष्ट्रिय गौरवका आयोजना वा नेपाल सरकारले तोकेको मापदण्ड पूरा गरेका राष्ट्रिय प्राथमिकता प्राप्त खनिजजन्य उद्योग सञ्चालन गर्न राष्ट्रिय वनको कुनै भाग प्रयोग गर्नु बाहेक अन्य कुनै विकल्प नभएमा र प्रचलित कानून बमोजिमको वातावरणीय अध्ययनबाट त्यस्तो योजना, आयोजना वा उद्योग सञ्चालन गर्दा वातावरणमा उल्लेखनीय प्रतिकूल असर नपर्ने देखिएमा वा प्रतिकूल असर पर्ने देखिएमा आवश्यक उपयुक्त जोखिम न्यूनीकरण उपायहरू कार्यान्वयन गर्ने सर्तमा, नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्ले त्यस्तो योजना, आयोजना वा उद्योग सञ्चालन गर्नको लागि राष्ट्रिय वनको कुनै भाग प्रयोग गर्न तोकिएबमोजिम स्वीकृति दिन सक्नेछ।”

स्पष्टीकरण : यस दफाको प्रयोजनका लागि “राष्ट्रिय प्राथमिकता प्राप्त आयोजना” भन्नाले नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी तोकेको योजना, आयोजना वा राष्ट्रिय योजना आयोगले यकिन गरेको आयोजना सम्झनु पर्छ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कुनै प्रदेश वा स्थानीय तहले कुनै विकास योजना वा आयोजना सञ्चालन गर्दा राष्ट्रिय वनको कुनै भाग प्रयोग गर्नु बाहेक अन्य कुनै विकल्प नभएमा र प्रचलित कानून बमोजिमको वातावरणीय अध्ययनबाट त्यस्तो योजना वा आयोजना सञ्चालन गर्दा वातावरणमा उल्लेखनीय प्रतिकूल असर पर्ने देखिएमा वा प्रतिकूल असर पर्ने देखिएमा आवश्यक उपयुक्त जोखिम न्यूनीकरण उपायहरू कार्यान्वयन गर्ने सर्तमा प्रदेश वा स्थानीय तहको प्राथमिकता प्राप्त आयोजना हो भनी प्रदेश मन्त्रिपरिषद्बाट निर्णय गरी नेपाल सरकारसमक्ष अनुरोध गर्न सक्नेछ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम अनुरोध भई आएमा नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्ले यस दफाको अधीनमा रही त्यस्तो योजना वा आयोजना सञ्चालन गर्नका लागि राष्ट्रिय वनको कुनै भाग प्रयोग गर्न स्वीकृति दिन सक्नेछ।

(४) उपदफा (१) र (३) बमोजिम स्वीकृति प्राप्त योजना, आयोजना वा उद्योग सञ्चालनको लागि राष्ट्रिय वनको कुनै भाग प्रयोग गर्न दिँदा त्यस्तो योजना, आयोजना वा उद्योगले जति वन क्षेत्र प्रयोग गर्ने हो कम्तीमा त्यति नै क्षेत्रफल बराबरको निजी जग्गाको

व्यवस्था गर्न, त्यस्तो जग्गामा वृक्षारोपण गरी पाँच वर्षसम्म रुख हुर्काउन तथा सम्भार गर्न र आयोजना सञ्चालन गर्दा हटाउने रुखको पाँच गुणाको दरले वृक्षारोपण गरी पाँच वर्षसम्म रुख हुर्काउन तथा सम्भार गर्नको लागि आवश्यक पर्ने तोकिए बमोजिमको रकम तोकिए बमोजिमको राजश्व खातामा जम्मा गर्नु पर्नेछ।

(५) यस दफामा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार वा स्थानीय तह वा नेपाल सरकारको अधिकांश स्वामित्वमा रहेको निकायबाट सञ्चालन हुने योजना, आयोजना वा उद्योगले जति वन क्षेत्र प्रयोग गर्ने हो कम्तीमा त्यति नै क्षेत्रफल बराबरको जग्गामा वृक्षारोपण गरी पाँच वर्षसम्म रुख हुर्काउन तथा सम्भार गर्नको लागि आवश्यक पर्ने तोकिए बमोजिमको रकम तोकिए बमोजिमको राजश्व खातामा जम्मा गर्नु पर्नेछ।

तर नेपाल सरकारबाट निर्माण हुने स्थानीय जनताको जीवनयापनसँग प्रत्यक्ष सम्बन्ध राख्ने खानेपानी, बाटोघाटो, पुलपुलेसा, सिंचाई, सञ्चार, सार्वजनिक यातायात, विद्युत प्रसारण लाइन, स्वास्थ्य सेवा जस्ता आधारभूत सेवा र सुविधासँग सम्बन्धित योजना, आयोजना

वा उद्योगले वन क्षेत्र प्रयोग गरेबापत यस दफा बमोजिम रकम दाखिला गर्नुपर्ने छैन।

(६) उपदफा (४) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि विद्युत प्रसारण वा वितरण र सञ्चार सेवा आयोजनाको हकमा राष्ट्रिय वनको कुनै भागमा टावर राख्नुपर्ने भएमा त्यस्तो टावरले ओगटेको क्षेत्र (टावर प्याड) को लागि उपदफा (४) बमोजिम निर्धारण गरिएको रकमको दश प्रतिशत रकम तथा त्यस्तो प्रसारण लाइन वा विद्युत मार्गको अधिकार क्षेत्र (राइट अफ वे) कायम गरिएको क्षेत्रमा वृक्षारोपण गर्ने र हटाउने रुखको पाँच गुणाको दरले वृक्षारोपण गरी पाँच वर्षसम्म रुख हुर्काउन र सम्भार गर्नको लागि आवश्यक पर्ने तोकिए बमोजिमको रकम रकम तोकिए बमोजिमको राजश्व खातामा जम्मा गर्नु पर्नेछ।

(७) उपदफा (४), (५) वा (६) बमोजिम प्राप्त रकम वनको विकास गर्नका लागि जग्गाको व्यवस्था गर्न, त्यस्तो जग्गामा वृक्षारोपण गरी रुख हुर्काउन तथा वनको पुनः स्थापना, संरक्षण र व्यवस्थापन गर्नको लागि खर्च गर्नु पर्नेछ।

(८) उपदफा (१) वा (३) बमोजिम वन क्षेत्र प्रयोग गर्न स्वीकृति प्राप्त गर्नेले आयोजना सञ्चालन गर्नुपूर्व प्रचलित कानून

बमोजिम वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन स्वीकृति गराई कार्यान्वयन गर्नु पर्नेछ।

(९) उपदफा (४), (५) वा (६) बमोजिम तोकिए अनुसारको रकम राजश्व खातामा जम्मा भएपछि विभाग वा विभागले तोकेको अधिकारीले तोकिए बमोजिमको प्रक्रिया पूरा गरी रुख कटान गर्ने वा हटाउने लगायतका कार्य गर्न तोकिए बमोजिमको अवधिभित्र अनुमति दिनेछ।

(१०) यस दफा बमोजिम राजश्व दाखिला भएको अभिलेख विभागले नेपाल सरकार, अर्थ मन्त्रालयलाई वार्षिक रूपमा जानकारी गराउनु पर्नेछ र सो को आधारमा नेपाल सरकार, अर्थ मन्त्रालयले सङ्कलित राजश्वको पचास प्रतिशत रकम वार्षिक रूपमा वन विकास कोषमा जम्मा गरिदिनु पर्नेछ।

(११) यस दफामा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कार्बन उत्सर्जन कटौती बापत वा कार्बन क्रेडिट बिक्री बापत प्राप्त रकम वन विकास कोषमा जम्मा गर्नु पर्नेछ।

(१२) यस दफा बमोजिम वनको कुनै भाग प्रयोग गर्न स्वीकृति दिँदा कुनै व्यक्ति वा समुदायलाई कुनै हानि नोक्सानी हुने भएमा नेपाल सरकारले क्षतिपूर्तिको उपयुक्त व्यवस्था गर्नु पर्नेछ। "